

KOP-
SOLĪ

7. lpp.

“Dzīvojiot gaiši un
smaidiet katru dienu!”

Elvira Čaika,
LNS Daugavpils RB
priekšsēdētāja

OKTOBRIS 2021 | #10 (1133) | WWW.LNS.LV

3. lpp.

100 DEČI LATVIJAI. VIDEOGRĀMATA NEDZIRDĪGAJIEM

Pasaules Nedzirdīgo nedēļas ietvaros Latvijas Nedzirdīgo savienībā notika videogrāmatas *100 deči Latvijai* latviešu zīmju valodā atklāšanas svētki. Grāmatā ir 100 stāsti latgaliešu un latviešu valodā. Nedzirdīgo nedēļā LNS apmeklētājiem bija iespēja arī apskatīt deķu izstādi. *Kopsolī* parunāja ar grāmatas autori Anneli Slišāni un moderatori Lilitu Loginu. (Fotogrāfijā no kreisās: Lilita Logina, Velta Kleina, Annele Slišāne un Ilona Liniņa.)

MĒS ESAM PAR DIGITĀLO PRATĪBU!

Piektdien, 8. oktobrī, Latvijas Nedzirdīgo savienība (LNS) parakstīja Sadarbības memorandu ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (VARAM) par Latvijas iedzīvotāju digitālo prasmju veicināšanu. Kopā ar LNS memorandu parakstīja vēl 13 nevalstiskās organizācijas.

Memorands ir programmas *Dari digitāli* daļa. Tā ietvaros tiks nodrošināts mācību un komunikācijas atbalsts, lai nevalstisko organizāciju biedru vidū veicinātu valsts un pašvaldību e-risinājumu lietošanu.

VARAM ministrs Artūrs Toms Plešs uzsver, ka “būtisks faktors ilgtspējīgai Latvijas attīstībai ir izglītotas un digitāli prasmiņas sabiedrības veidošana, kas ir arī Latvijas tautsaimniecības konkurēt-

spējas pamatā. Digitālo prasmju paaugstināšana tieši sekmē dažādas sabiedrībai vēlamas pārmaiņas: gan sabiedrības iesaisti valsts pārvaldes procesos, gan augstāku konkurētspēju un uzņēmēju iespējas izstrādāt veiksmīgākus pakalpojumus un risinājumus.”

Programma *Dari digitāli* tiek īstenota ar ERAF finansējumu. ●

KOPSOLĪ LASIET

2.-5. NEDZIRDĪGO NEDĒĻAS ATSKAŅAS

- Plaukstoša nedzirdīgo savienība. Nedzirdīgo nedēļas notikumi: tiešsaistes diskusijas, pasākumi, koncerti un daudz kas cits!
- Kā nedzirdīgo nedēļu pavadīja LNS biedrības?
- *100 deči Latvijai*. Videogrāmata nedzirdīgajiem. *Kopsolī* saruna ar grāmatas autori Anneli Slišāni un moderatori Lilitu Loginu
- LNS vadības aktivitātes
- LNS valdes sēdes apskats

6.-7. INTERVIJAS

- “Energiju gūstu, kad cilvēks ir laimīgs”. LNS Goda biedre Elvira Čaika par darbu, kultūru, atpūtu un veselīgu dzīvesveidu
- “Lai cilvēks bibliotēkā būtu apmierināts”. LNS biedre Inta Ješkova par uzkrāto dzīves pieredzi, strādājot bibliotēkā

8.-10. PIEEJAMĪBA

- *Tildes balss* atvieglo komunikāciju ar dzirdīgajiem
- *Tet* piedāvā iespēju daļu Latvijā veidoto filmu un seriālu skatīties ar subtitriem
- Diskusijas par informācijas un kultūras pieejamību nedzirdīgajiem apskats

11. KULTŪRA

- Par nesen Maskavā notikušo festivālu *Pasaule caur klusumu*
- Filmas *Nedzirdīgo zeme* recenzija

12. DAŽĀDI

- Jubilāri
- Apsveikumi
- Paziņojumi
- Līdzjūtības

—LNS valde

PATEICĪBA PAR NEDZIRDĪGO NEDĒĻU

Starptautiskās Nedzirdīgo nedēļas-2021 programma šogad bija plaša un daudzveidīga. Kopumā pasākumi izdevās, pateicoties brīvprātīgajiem un darbiniekiem, kas iesaistījās organizēšanas darbos.

Paldies nedzirdīgo vēstures zinātnājam Līgai Pauniņai par Atvērto durvju dienu LNS muzejā, kur ikviens varēja iepazīt biedrības vēstures likločus!

Trīs izstādes vienā! Paldies latgalešu māksliniecei Annelei Slišānei par unikālajiem darbiem – no dažādiem materiāliem austiem dečiem un deču stāstiem zīmju valodā! Paldies mākslinieku kopai *Cerība* par brīnišķīgu vasaras plenēra izstādi! Paldies fotogrāfam Valdim Krauklim par atlasītām bildēm no LNS vēstures albumiem! Paldies dienas centram *Rītausma* par radošo darbu izstādi! Paldies arī Raitim Rūrānam, Aldim Ādamsonam, Lilitai Loginai, Mārai Lasmanei, Dzintrai Intsonei, Sanitai Kalniņai un citiem par izstādes organizēšanas darbiem.

Paldies visām LNS reģionālajām biedrībām par Atvērto durvju dienu un tikšanos ar savas pašvaldības pārstāvjiem, kā arī filmu demonstrēšanas pasākumiem!

Paldies pārstāvjiem no Rīgas Ēbelmūižas pamatskolas, Valmieras Gaujas krasta vidusskolas – attīstības centra, Rīgas Raiņa vidusskolas un pirmsskolas izglītības iestādes *Dzintariņš* par pozitīvo diskusiju par zīmju valodas izmantošanu mācību procesā! Paldies Kultūras ministrijas un NEPLP pārstāvjiem, Inesei Immurei par dalību sarunā par informācijas nodrošināšanu un pasākumu pieejamību nedzirdīgajiem.

Paldies islandiešu zīmju valodas pasniedzējam Uldim Ozolam par saistošo lekciju, kurā bija iespēja salīdzināt islandiešu un latviešu zīmju valodu! Paldies matemātikas pasniedzējam Kārlim Intsonam par interesanto stāstījumu par mācību iespējām Galaudetas Universitātē un par nedzirdīgo dzīvi Amerikā.

Paldies par krāšņo koncertu videoversijā lielajam cilvēku pulkam: LNS Rīgas RB Tukuma un Ogres grupai, LNS Valmieras, Smiltenes, Ventspils, Rēzeknes un Daugavpils reģionālajai biedrībai, *Rītausmas* jauniešu kolektīvam, vidējās paaudzes deju kolektīvam *Rītausma* un dienas centram *Rītausma*.

Paldies māksliniekam Edgaram Celmiņam par filmēšanas un montāžas darbu koncerta videorullīša izveidošanā! Paldies Kristapam Legzdiņam par afišām! Paldies Ilonai Liniņai par informācijas izplatīšanu!

Paldies Lietuvas Nedzirdīgo organizācijas prezidentam Kēstumim Vaišnoram un viceprezidentam Mīkolam Balaišim, Igaunijas Nedzirdīgo organizācijas prezidentam Tītam Papam un valdes loceklei Sirlei Papai par dalību Baltijas valstu nedzirdīgo organizāciju tikšanās reizē un informācijas apmaiņā!

Paldies visām reģionālajām biedrībām un to grupām par organizēto svētdienas pārgājienu!

Paldies Latvijas Raidorganizāciju asociācijas izpilddirektoram Andrim Ķēniņam, *Skonto* un *SWH radio*, *Latvijas Televīzijai* un komerctelevizijām *TV3*, *ReTV*, *TV24* par informācijas nodrošināšanu mūsu biedriem un nedzirdīgo kopienas popularizēšanu pārējai sabiedrībai! ●

LNS VALDES SĒDES APSKATS

Sēdē sprieda par 2. Eiropas Nedzirdīgo sieviešu forumu, kas plānots 21. un 22. oktobrī digitālā formātā. Organizatori katrai valstij atvēlējuši divas vietas – vienai pārstāvei jābūt no nacionālās biedrības valdes, bet otrai – no sieviešu aktīvistu organizācijas. Vienbalsīgi nolemts, ka Latviju 2. Eiropas Nedzirdīgo sieviešu forumā pārstāvēs LNS valdes locekle Kristīne Krista Magone un LNS Rīgas RB valdes priekšsēdētāja Lilita Logina.

Latviešu nedzirdīgo zīmju valodas tulku un surdotulku atestācijas nolikuma pilnveidošanas darba grupu, kas iepriekš sastāvēja no septiņiem LNS biedriem, valde vienbalsīgi nolēma papildināt ar Ivaru Kalniņu, ieceļot viņu par darba grupas vadītāju. Pilnveidotais latviešu nedzirdīgo zīmju valodas tulku un surdotulku atestācijas nolikums jāiesniedz valdei līdz šā gada 31. oktobrim.

Valdes sēdē LNS prezidents Edgars Vorslovs informēja, ka projektam *Energoefektivitātes paaugstināšana LNS ēkai Elvīras ielā 19 k-2, Rīgā* notiek jau trešā iepirkuma procedūra, kas tuvojas beigām. Tā kā cēlušās būvniecības izmaksas, pretendenti informējuši, ka iekļauties piedāvātajās cenās nespēs. LNS valde nolēma projekta sadārdzinājuma izmaksas iekļaut LNS 2022. gada budžetā. ●

COVID-19 LAIKĀ ESI SOCIĀLI ATBILDĪGS!

Aicinām LNS biedrus būt sociāli atbildīgiem un vakcinēties pret Covid-19.

Covid-19 ir vīrusa infekcijas slimība ar ļoti augstu lipīguma pakāpi, kas pirms pusotra gada pasaulē aizsāka pandēmiju, kas joprojām ietekmē visas pasaules sabiedrības ierasto dzīves ritmu, ikviena cilvēka personīgo dzīvi un sabiedriskās aktivitātes.

Informāciju par vakcināciju pret Covid-19 meklējiet Zāļu valsts aģentūras mājaslapā www.zva.gov.lv sadaļā *Covid-19 ziņas*.

Latvijā no šā gada 11. oktobra līdz nākamā gada 11. janvārim izsludināta ārkārtējā situācija. Informāciju par aktuāliem valdības lēmumiem Covid-19 izplatības ierobežošanai skatiet www.covid19.gov.lv ●

LNS VADĪBAS AKTIVITĀTES

7. oktobrī Lietuvas Nedzirdīgo biedrības (LKD) prezidents Kēstutis Vaišnors, viceprezidents Mikols Balaišis piedalījās Eiropas ārkārtas palīdzības numuru asociācijas (EENA) konferencē Rīgā, lai prezentētu mobilo lietotni 112 nedzirdīgajiem Lietuvā. Lietuvas delegācija viesojās arī Latvijas Nedzirdīgo savienībā, lai iepazīstinātu LNS vadību ar šīs mobilās lietotnes darbību.

13. oktobrī LNS prezidents Edgars Vorslovs piedalījās Labklājības ministrijas (LM) organizētajā Invaliditātes lietu nacionālās padomes sēdē Zoom platformā.

LM pārstāvji klātesošos iepazīstināja ar paveikto, lai personas ar invaliditāti iesaistītu darba tirgū, kā arī informēja par Pasaules Bankas un Eiropas Komisijas projekta *Latvijas invaliditātes novērtēšanas sistēmas izvērtējums un pilnveidošana* ietvaros īstenotā izmēģinājuma projekta rezultātiem. Savukārt Latvijas Neredzīgo biedrība ziņoja par paveikto Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu.

13. oktobrī LNS viceprezidente Brigita Lazda piedalījās Tiesībsarga biroja rīkotajā diskusijā *Tiesas pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti*. Tās mērķis bija informatīvi un visaptveroši noskaidrot, kāda ir faktiskā situācija Latvijā tiesas pieejamībā personām ar invaliditāti.

20. oktobrī E. Vorslovs attālināti piedalījās starptautiskās lidostas Rīga organizētajā sarunā, kurā lidosta prezentēja līdz šim jau paveikto vides ilgtspējas jomā un savu attīstības vīziju tuvākajiem gadiem.

Lidosta Rīga vēlas sevi parādīt kā Ziemeļeiropas aviācijas centru, un tai ir svarīgi, lai lidostā ērti un droši jūtas ikviens tās apmeklētājs, arī cilvēki ar invaliditāti. Tāpēc lidosta vēlējas uzziņāt Latvijas Nedzirdīgo savienības komentārus, priekšlikumus vai novērojumus par biežākajām problēmām, ar kurām sastopas nedzirdīgi un vājdzirdīgi cilvēki. ●

Teksts: Jūlija Bite Foto: Madara Liepiņa

100 DEČI LATVIJAI. VIDEOGRĀMATA NEDZIRDĪGAJIEM

Turpinājums no 1. lpp.

PAR PROJEKTU

Grāmatas autore ir tekstilmāksliniece un rakstniece Annele Slišāne. Viņa pastāstīja, ka šo projektu uzsāka 2016. gada augustā, ietekmējoties no Latvijas dzimšanas dienas saukļa *Es esmu Latvija*. “Nolēmu veidot dāvanu Latvijai – simts nedēļās līdz 2018. gada novembrim izaust 100 dažādus dečus – katru no cita materiāla,” atklāj māksliniece. Katru nedēļu izaustā darba fotogrāfiju Annele ievietoja sociālajos medijos un klāt pie rakstīja stāstu latviešu vai latgaliešu valodā. Dečiem viņa izmantoja gan tradicionālos materiālus – vilnu, kokvilnu vai kaņepju šķiedru, gan Latvijā sastopamos augus, gan arī pārstrādātos materiālus, domājot par pasaules saglabāšanu. Tekstilmākslas darbi parādīti izstādēs dažādās Latvijas vietās.

PAR VIDEOGRĀMATU

Annele Slišāne pastāstīja, ka izstāžu apmeklētāji pauda vēlmi uz darbiem ne vien skatīties un izlasīt stāstus par tiem, bet arī aptaustīt tos un sasmaržot. Tā darbiem parādījās vēl viens slānis. Pēc tam Annele nolēma, ka darbiem jāiedod “vēl viena pakāpe” – informācija zīmju valodā.

Moderatore, kura stāstus skatītājiem pasniedza zīmju valodā, ir Rīgas biedrības priekšsēdētāja Lilita Logina. Annele Slišāne atzīmē viņas brīnišķīgi emocionālo un plastisko zīmju valodu. Lilita Kopsoli pastāstīja, ka sākumā uzdevums viņai šķitis vienkāršs. “Vēlāk sapratu, ka būs grūti. Ir tādi vārdi, kuru zīmju valodā nav, un bija jāizdomā, kā tos tēlaini parādīt,” atklāj Lilita. Atveidot vārdus zīmju

valodā viņai palīdzēja Lilita Janševska, Ilona Liniņa un Velta Kleina. Pirms filmēšanas viņas kopā ar Lilitu Janševsku un Veltu Kleinu apspriedās, kā labāk parādīt stāstus vienkāršotā valodā, lai nedzirdīgie saprot. “Man ļoti patika iesaistīties šajā projektā, jo tā bija jauna pieredze,” stāsta Lilita Logina. “Bija tiešām ļoti interesanti un iedvesmojoši. Ja grūti – tas nekas, visu var iemācīties.”

Projektu atbalstīja Latvijas Kultūras ministrija un Valsts kultūrkapitāla fonds mērķprogrammā *Kultūrelpa*. Projektu realizēja SIA *Anneles zeme*, video un fotogrāfiju autors – Kaspars Fogelis, video montāža – Ivars Utināns. No latgaliešu valodas stāstus tulkoja surdotulce Ieva Strode. ●

Saite uz videogrāmatu:
www.ej.uz/100deciLatvijai

Teksts: Jūlija Bite Foto: Žanete Škapare, Ina Rutkovska, Aiva Šilinska, Ritma Egle

PLAUKSTOŠA NEDZIRDĪGO SABIEDRĪBA. NEDZIRDĪGO NEDĒĻAS NOTIKUMI

No 20. līdz 26. septembrim norisinājās Pasaules Nedzirdīgo nedēļa, kas Latvijas Nedzirdīgo savienībai (LNS) bijusi notikumiem un emocijām bagāta. Piedāvājam atskatīties un atcerēties, kas šīs nedēļas laikā paveikts.

Pasaules Nedzirdīgo nedēļas iesākumā, pirmdien, 20. septembrī, LNS telpās, Elvīras ielā 19, Rīgā tika atklātas trīs dažādas izstādes: fotoizstāde *LNS vēsture pēc neatkarības atgūšanas*, izstāde un videogrāmata zīmju valodā *100 bērni Latvijai* (sīkāk par videogrāmatu lasiet 3. lpp.) un mākslinieku kopas *Cerība* darbu izstāde. Savukārt LNS muzejā ar gidu zīmju valodā notika Atvērto durvju diena, kurā LNS vēstures zinātāja Līga Pauniņa izklāstīja interesantus faktus par LNS.

Trešdien, 22. septembrī, notika diskusija ar pedagogiem par zīmju valodas nozīmi izglītībā skolēniem ar dzirdes traucējumiem. Tajā piedalījās LNS prezidents Edgars Vorslovs, viceprezidenti Ivars Kalniņš un Brigita Lazda, Rīgas Ēbelmuižas pamatskolas direktore Kristiāna Pauniņa, Valmieras Gaujas krasta vidusskolas – attīstības centra direktora vietniece Līga Vaite, speciālās izglītības skolotāja Maiga Paegle, surdopedagoģe Uldze Strazdiņa, Rīgas Raiņa vidusskolas direktora vietniece Aija Kārklīņa un speciālā pedagoģe Lelde Barone, kā arī pirmsskolas izglītības iestādes *Dzintariņš* vadītāja Ilona Vindava. Katras izglītības iestādes pārstāvis izklāstīja savus paveiktos darbus un sasniegumus, kā arī nākotnes plānus par zīmju valodas lomu izglītībā, piemēram, atbilstošu mācību materiālu sagatavošanu, pedagogu darbu ar nedzirdīgiem un vārdzirdīgiem bērniem, tehnoloģiju izmantošanu mācību procesā u.c. Tāpat 22. septembrī LNS prezidents Edgars Vorslovs sniedza interviju *TV24* raidījumā *Dienas personība ar Veltu Puriņu*, bet LNS reģionālajās biedrībās notika filmu vakars.

Saite uz raidījuma ierakstu:
www.ej.uz/VorslovsIzglitiba

Ceturtdien, 23. septembrī, norisinājās LNS vadības tikšanās ar Kultūras ministrijas un NEPLP pārstāvjiem par ANO Konvencijas ieviešanu Latvijā, informācijas nodrošināšanu un pasākumu pieeja-

mību personām ar dzirdes traucējumiem tiešsaistē (sīkāk lasiet 8. lpp.).

Tāpat 23. septembrī tiešsaistē notika lekcija *Kopīgais un atšķirīgais islandiešu un latviešu zīmju valodā*. Lekciju vadīja mūsu biedrs, islandiešu zīmju valodas pasniedzējs Uldis Ozols.

Saite uz tikšanās ierakstu:
www.ej.uz/UldisOzols

23. septembrī tika atzīmēta Starptautiskā zīmju valodu diena, tāpēc LTV1 raidījums *4. studija* viesojās LNS.

Piektdien, 24. septembrī, tiešsaistē notika izglītojošs pasākums *Izglītības iespējas Galaudeta universitātē*, ko vadīja mūsu biedrs, nedzirdīgais matemātikas pasniedzējs Kārlis Intsons.

Saite uz pasākuma ierakstu:
www.ej.uz/KarlisIntsons

Sestdien, 25. septembrī, attālināti bija vērojams svētku koncerts – LNS amatiermākslinieku uzstāšanās un mākslinieku kopas *Cerība* izstāde videovariāntā. To joprojām var redzēt LNS Facebook lapā.

Saite uz koncerta ierakstu:
www.ej.uz/NedzirdigoDienasKoncerts

Svētdien, 26. septembrī, platformā *Zoom* notika Baltijas valstu nedzirdīgo organizāciju vadību tikšanās. Tajā notika informācijas apmaiņa par ieguvumiem un šķēršļiem organizāciju darbā Covid-19 laikā, kā arī par pakalpojumu nodrošināšanu cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Problēmas saistībā ar Covid-19 situāciju trijās valstīs ir līdzīgas. Tika uzsvērts, ka informācijas pieejamība kļuvusi aktuālāka, bet tehnoloģiju izmantošana komunikācijai nedzirdīgo un vārdzirdīgo vidū kļuvusi populārāka. Nobeigumā nolemts ciešu sadarbību uzturēt arī turpmāk. Tikšanās reizē piedalījās LNS prezidents Edgars Vorslovs, viceprezidenti Ivars Kalniņš un Brigita Lazda, Lietuvas Nedzirdīgo biedrības prezidents Kēstutis Vaišnora un viceprezidents Mīkols Balaišis, Igaunijas Nedzirdīgo organizācijas prezidents Tīts Paps un valdes locekle Sīrle Papa.

Saite uz tikšanās ierakstu: www.ej.uz/BaltijasValstuNedzirdigoTiksanas

Tāpat visas dienas garumā notika pārģājiens brīvā dabā par godu Pasaules

Nedzirdīgo dienai un TV pieejamībai cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem.

SVINĪGA NOSKAŅA ARĪ BIEDRĪBĀS

Pasaules Nedzirdīgo nedēļu atzīmēja arī LNS biedrības. 18. septembrī Valmieras RB rīkoja sporta pasākumu Nedzirdīgo dienu ietvaros. 21. septembrī Liepājas RB biebri sapulcējās pie maza pašu sarūpēta svētku galda. 21. septembrī norisinājās Atvērto durvju diena LNS, visās LNS reģionālajās biedrībās, LNS Rehabilitācijas centrā, dienas centrā *Rītausma*, notika LNS reģionālo biedrību vadības tikšanās ar savu pašvaldību pārstāvjiem un saruna ar LNS prezidentu un viceprezidentiem tiešsaistē. 22. septembrī Rīgas biedrība organizēja nedzirdīgajiem biedriem veltīto Nedzirdīgo dienas pasākumu. Koncertā uzstājās *Rītausmas* trio, *Rītausmas* dejotāji un aktieri. Pēc koncerta bija arī filmu vakars. 20. septembrī Ventpils RB rīkoja vēstures dienu, kurā biedri pārrunāja dažādus vēsturiskos faktus, bet 22. septembrī notika kino vakars.

Nedzirdīgo nedēļas ietvaros Kuldīgas RB priekšsēdētāja Vilhelmīne Vicinska devās uz Kuldīgas novada domi, lai tiktos ar domes priekšsēdētājas vietnieku Arti Robertu un pateiktos par sadarbību, finansiālu atbalstu biedrības darbībai un telpu nodrošinājumu lielāku pasākumu organizēšanai.

22. septembrī Smiltenes biedrība arī devās uz vietējām pašvaldībām, lai izteiktu pateicību par atbalstu un labu sadarbību. Biedrības priekšsēdētāja Anita Ceple tikās ar Alūksnes novada domes priekšsēdētāju Dzintaru Alderu, bet priekšsēdētājas vietniece Ingrida Ozola – ar Smiltenes novada domes izpilddirektoru Andri Lapiņu un Smiltenes novada Sociālā dienesta vadītāju Intu Siliņu.

27. septembrī Ventpils RB vadība tikās ar Ventpils mēru Jāni Vītoliņu, lai izteiktu lielu pateicību par līdzšinējo Ventpils pilsētas domes atbalstu Ventspils reģionālās biedrības darbībai.

Kā pateicību visas reģionālās biedrības pašvaldību vadību pārstāvjiem dāvāja LNS izdoto simtgades grāmatu *Laika zīmes*. ●

Kuldīgas RB priekšsēdētāja Vilhelmīne Vicinska tiekas ar Kuldīgas novada domes priekšsēdētājas vietnieku Arti Robertu.

Ventspils RB valdes priekšsēdētāja Ieva Geige-Preiss ar Ventspils mēru Jāni Vītoliņu.

Smiltenes RB priekšsēdētājas vietniece Ingrīda Ozola ar Smiltenes novada domes izpilddirektoru Andri Lapiņu un Smiltenes novada Sociālā dienesta vadītāju Intu Siliņu.

LNS Smiltenes RB valdes priekšsēdētāja Anita Ceple tiekas ar Alūksnes novada domes priekšsēdētāju Dzintaru Alderi.

Kārlis Intsons, matemātikas skolotājs Nedzirdīgo paraugvidusskolā, kas pastāv pie Galaudeta universitātes, stāsta par izglītības iespējām šajā universitātē.

Islandiešu zīmju valodas pasniedzējs Uldis Ozols iepazīstina ar kopīgo un atšķirīgo islandiešu un latviešu zīmju valodā.

—Dana Lurina

LAI CILVĒKS BIBLIOTĒKĀ BŪTU APMIERINĀTS

Latvijas Nedzirdīgo savienības biedre INTA JEŠKOVA jau 14 gadus strādā Dobeles novada Centrālajā bibliotēkā. Viņa ne tikai apkalpo bibliotēkas lietotājus, bet arī veic daudz citus pienākumus. Intervijā Inta Ješkova stāsta par uzkrāto dzīves pieredzi, strādājot bibliotēkā, savukārt Dobeles bibliotēkas direktore Lana Augule atzinīgi novērtē Intas neatstveramo ieguldījumu bibliotēkas darbā.

Inta, pastāstiet, lūdzu, mazliet par sevi.

Esmu ļoti pateicīga Valmieras Vārdzirdīgo bērnu internātskolas skolotājai Emmai Ārenai. Ar viņas palīdzību mēs, skolēni, sākam pareizi runāt, neskatoties uz problēmām ar dzirdi. Jau tad skolotāji centās mums pierādīt, ka šis process ir nepieciešams, lai nākotnē gandrīz bez problēmām varētu komunicēt ar apkārtējo pasauli. Izmantojot prasmes, kuras apguvu skolas laikā, tagad varu strādāt Dobeles bibliotēkā. Pateicoties šīm prasmēm, man nav problēmu komunikācijā ar klientiem. Jau 14 gadus esmu bibliotēkas darbiniece, par ko esmu ļoti priecīga.

Kā izvēlējāties profesiju?

Kad pabeidzu skolu, man gandrīz nebija izvēles. Tolaik skola piedāvāja tikai divas profesijas – šūšanu vai aušanu. Izvēlējos pirmo. Tā es vairākus gadus nostrādāju profesijā, kura nebija man piemērota. Pēc tam uzņēmums tika likvidēts un gadu es paliku bez darba. Šis gads bija grūts – neviens darba devējs, pie kura vērsos, nevēlējās dot man iespēju.

Tikai pēc gada man piedāvāja vietu bibliotēkā. Atceros savas šaubas: “Ak vai! Vai es to varēšu?” Lai kļūtu par pilnvērtīgu bibliotēkas darbinieku, vajadzēja pabeigt pusgadu ilgus speciālus kursus. Tur es mācījos bibliotēku zinības, apguvu zināšanas, kā strādāt šajā sistēmā. Bija grūti, bet visi 15 cilvēki, kuri bija grupā, mācības pabeidza. Tagad nāku uz darbu ar smaidu un gaišām domām!

Vai jūsu dzirdes problēmas ietekmē komunikāciju ar bibliotēkas apmeklētājiem?

Pirms Covid-19 pandēmijas problēmu nebija, jo iemācījos lasīt no lūpām. Šī prasme man palīdz sekot līdzi sarunai

No kreisās: Inta Ješkova un Lana Augule. Fonā dārzs, par kuru rūpējas Inta

ar klientu. Protams, tas atkarīgs arī no klienta – ar vienu ir grūti, bet ar citu – viegli. Diemžēl tagad strādāt ir grūtāk, jo sejas masku dēļ nevaru redzēt klienta seju. Taču kolēģi man palīdz šajā grūtajā laikā.

Kurš no darba pienākumiem jums patīk visvairāk?

Mani pienākumi bibliotēkā ir daudzveidīgi. Es drukāju, kopēju, strādāju ar klientiem, braucu uz grāmatu izsniegšanas punktu, ievākoju grāmatas, veicu noformēšanas darbus. Visvairāk man patīk piedalīties inventarizācijā – sekot sarakstiem un meklēt vajadzīgo grāmatu. Ar prieku palīdzu klientiem, piemēram, izdrukāt kādu materiālu. Gribu, lai cilvēks, ienākot un atstājot bibliotēku, būtu apmierināts.

Kādi būtu jūsu ieteikumi mūsu lasītājiem uzsākt darbu jomā, par kuru sen jau sapņots?

Cilvēki ir spējīgi. Vajag ticēt sev un rīkoties! Visi ar kaut ko sākuši, un visiem gadījies kļūdīties. Nevajag baidīties no kļūdām – kļūdīties var katrs. No kļūdām mēs tikai mācāmies. Un vēl – lasiet grāmatas! Tās arī palīdzēs jums dzīvē. ●

VADĪTĀJA PAR INTU

Dobeles bibliotēkas direktore Lana Augule raksturo Intu Ješkovu kā universālu bibliotēkas darbinieci, jo viņa dara visu. Visas Intas prasmes nav iespējams uzskaitīt. Piemēram, neskatoties uz darba apjomu, viņa rūpējas par bibliotēkas augiem gan iekštelpās, gan uz bibliotēkas balkona. Viņa arī ļoti labi darbojas ar datoru, pārzina dažādas programmas un interneta rīkus, tāpēc bibliotēkā nav problēmu ar noformēšanas darbiem. Viņa pat ir izveidojusi bibliotēkas iepazīšanas bukletu!

“Mums ir paveicies ar Intu, jo viņa ir ļoti vērtīgs darbinieks. Stereotipi, ka vārdzirdīgam cilvēkam nav iespējams iekļauties sabiedrībā, ir nepatiesi – Inta ir piemērs tam, ka viss ir iespējams. Svarīga ir arī darba devēja attieksme, jo reizumis jāpanāk pretī. Darba vietā nav tāda uzdevuma, kuru Inta nespētu paveikt,” uzsver L. Augule.

Teksts: Jūlija Bite Foto: Elvīras Čaikas personiskais arhīvs

ENERĢIJU GŪSTU, KAD KLIENTS IR LAIMĪGS

ELVĪRA ČAIKA par LNS Daugavpils reģionālās biedrības biedri kļuva 1988. gadā, pēc pieciem gadiem – par LNS Domes locekli, vēl pēc diviem – par Daugavpils RB valdes priekšsēdētāju, ko vada joprojām. Viņa ir radoša un mērķtiecīga personība – kad pirms vairākiem gadiem Daugavpils biedrības telpās izcēlās ugunsgrēks, Elvīra nepadevās, atjaunoja un labiekārtoja biedrības telpas, piesaistot brīvprātīgos un sponsorus. Elvīra Čaika – LNS Goda biedre, sociālā rehabilitētāja, daudzu pasākumu organizētāja, dejotāja un melodeklamētāja, ēst gatavo kā restorānā un brīvajā laikā sarunājas ar puķēm.

Lūdzu, pastāstiet par savām emocijām, saņemot LNS Goda biedra nosaukumu.

Tas bija liels pārsteigums! Jāatzīst gan, ka vienmēr biju cerējusi kādreiz kļūt par LNS Goda biedri.

Par ko sapņojāt kļūt bērniņā?

Bērniņā bijuši visādi sapņi. Vēlējos kļūt par medmāsu, par skolotāju, par dziedātāju... Par medmāsu nesanāca – redzot asinis, varu noģībt. Par skolotāju arī nesanāca. Taču nedzirdīga dziedātāja esmu, uzstājos ar melodeklamācijām.

Kā pāiet jūsu darbdienā?

Darbs man ir no pirmdienas līdz piektdienai no pl. 9.00 līdz 17.00. Taču dažreiz sanāk strādāt ilgāk. Tā kā esmu arī sociālā rehabilitētāja, pie manis nāk klienti. Kad viņi uzdod jautājumus, sniežu padomus. Kā valdes priekšsēdētāja organizēju dažādus pasākumus, kas mēdz notikt arī sestdienās. Patī esmu sabiedriski aktīva – piedalos dažādos LNS mēroga pasākumos, dziedu, spēlēju teātri, dejoju.

Jūsu darbs prasa daudz enerģijas. Kā to atgūstat?

Enerģiju iegūstu, kad zinu, ka klients ir laimīgs, jo saņēmis izsmeļošu atbildi un guvis palīdzību.

Kā atpūšaties no darba?

Man ir vasarnīca, kurā dzīvoju no pavasara līdz rudenim. Audzēju daudz skaistu ziedu, ar kuriem sarunājos. Viss ir sakopts un skaists. Kad apkārt ir tīrs, gūstu pozitīvu enerģiju. Pašai arī jābūt skaistai un sakoptai!

Ko jūs stāstāt puķēm?

Stāstu, ka tās ir skaistas. Tāpat arī tomātiem no rītiem pasaku "labrīt" un uzslavēju tos, cik lieli un apaļi izauguši.

Augiem, tāpat kā cilvēkiem, nepieciešams dzirdēt komplimentus un labus vārdus.

Esat ļoti radošs cilvēks. Kur gūstat idejas jauniem projektiem?

Par idejām jauniem projektiem vēlos pateikties LNS projektu koordinatorei Karīnai Pavlovai. Viņa vienmēr mani pamudina: "Elvīra, rakstām projektu!" Dažreiz man nav ideju, tad viņa uzmundrina, ka divatā spēsim izdomāt.

Vai šobrīd arī top kāds projekts?

Šobrīd ziemā jaunū projektu nav, jo valda pandēmija. Cilvēki uz biedrību nenāk. Taču mums ir attālinātās nodarbības – taisām dažādas brošas, veidojam ziedu pušķus... Kad nodarbības notika klātienē, radošo nodarbību vadītāja mums sagādāja visus nepieciešamos materiālus. Savukārt attālināti strādājot, par materiāliem rūpējas katrs pats; vadītāja tikai atsūta video, kas un kā jādara. Platformā *Skype* mums ir biedrības grupa, tur sūtām savus darbus.

Kā vērtējat kultūras pieejamību nedzirdīgajiem Daugavpilī?

Pagaidām neviens nesūdzas. Dažreiz paši organizējam, piemēram, ekskursiju uz muzeju vai kādu citu kultūras vietu, izmantojot zīmju valodas tulku. Man kā biedrības vadītājai ir pienākums apziņot biedrus par gaidāmajiem pasākumiem pilsētā. Piemēram, dažreiz biedri jautā, kad notiks gadatirgus vai Ziemassvētku pasākumi, tad es viņiem sniežu informāciju. Gadās, ka savācam grupu no vairākiem nedzirdīgajiem un aizejam uz pasākumu kopā. Taču nevar teikt, ka Daugavpilī nedzirdīgie ļoti aktīvi apmeklē kultūras pasākumus. Uz kinoteātri nedzirdīgie neiet, uz teātri arī. Jāatzīst, ka tagad situācija kļuvusi labāka. Piemēram, ir jaunie tramvaji, kuros informācija par pieturām pieejama uz ekrāniem rakstveidā.

Pastāstiet par saviem pēdējiem projektiem.

Viens projekts bija saistīts ar veselīgu uzturu – visiem bija liela interese, kā veselīgi, lēti un garšīgi pagatavot ēdienu. Cits bija saistīts ar nūjošanu, taču tur tik lielas atsauksmes nebija. Visiem ļoti patika gatavot ēst, tāpēc atkal rakstījām ar uzturu saistītu projektu. Projektā *Garšu pasaule* gatavojām citu valstu tradicionālos ēdienus – tas arī bija ļoti interesanti. Piemēram, gatavojām īstu uzbeku plovu un lietuviešu cepelīnus. Tikām arī pie Latvijas nacionālā ēdiena –

zirņiem ar speķi. Daudzi nedzirdīgie nezināja, ka tas ir mūsu nacionālais ēdiens.

Vai jums pašai arī patīk gatavot?

Jā, ļoti. Patīk gatavot kā restorānā, skaisti izrotāt un pasniegt uz lieliem šķīvjiem.

Kādas ir jūsu iemīļotākās receptes?

To ir ļoti daudz. Izpaužos tad, kad gaidu viesus! Pēdējā laikā man garšo pasta ar garnelēm un kādu īpašu mērci.

Kur atrodat receptes?

Lielākoties skatos internetā un pielieku klāt savu izdomu. Uzskatu, ka vajag eksperimentēt, lai sanāk patiesi garšīgi! Šīs prasmes man ir no mammas – viņa arī ļoti garšīgi gatavoja ēst.

Lūdzu, padalieties ar padomiem, kā padarīt savu dzīvesveidu veselīgāku.

Veselīgs dzīvesveids tagad ir modē. Taču ne visiem zināms, kā to uzturēt. Domāju, ka vajag kārtīgi izgulēties, ievērot sabalansētu uzturu, nodarboties ar sportu. Es gan bieži ar sportu nenodarbojos, taču dažreiz veicu rīta rosmi. Tāpat vairāk jāatrodas svaigā gaisā. Vasarnīcā es pavadu daudz laika svaigā gaisā – pastaigājos, pavēroju kaimiņus. Svarīgi arī būt skaistai, sakoptai. Galvenais, lai galvā būtu tikai pozitīvas domas! Dzīvojiet gaiši, smaidiet katru dienu un domājiet pozitīvi! ●

PAR INFORMĀCIJAS UN KULTŪRAS PIEEJAMĪBU

23. septembrī platformā Zoom LNS vadība un *Kopsoli* redaktora v. i. Inese Immure tikās ar Kultūras ministrijas (KM) valsts sekretāra vietnieku kultūrpolitikas jautājumos Uldi Zariņu, Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes (NEPLP) pārstāvēm Ievu Kalderausku un Ditu Celmiņu, kā arī Sabiedrības integrācijas departamenta Informatīvās vides integrācijas nodaļas vadītāju Andri Mellakaulu. Diskusijas laikā spriests par ANO Konvencijas ieviešanu Latvijā, informācijas nodrošināšanu un pasākumu pieejamību personām ar dzirdes traucējumiem.

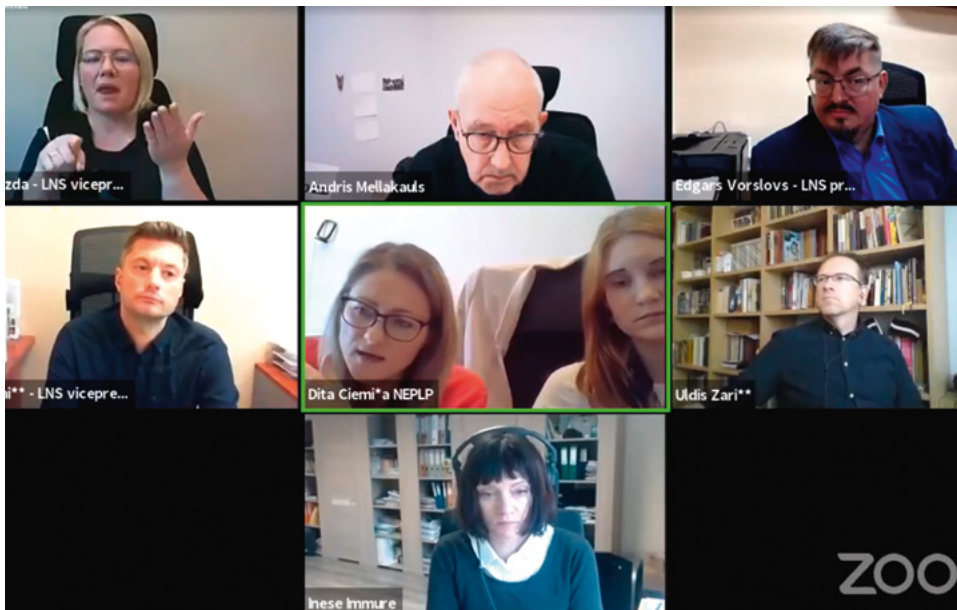
Diskusijas sākumā Edgars Vorslovs teica, ka saruna vairāk balstīsies uz ANO konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām. Valstij jānodrošina informācijas pieejamība arī nedzirdīgiem cilvēkiem, taču šobrīd no visa LTV raidlaika zīmju valoda un titri nodrošināti vien 26 % apmērā.

Inese Immure vērsa uzmanību, ka ziņu tiešraidei subtitri joprojām netiek nodrošināti. Viņa arī uzsvēra, ka ziņas pl.18.00 ar tulkojumu zīmju valodā ir pieejamas tikai aptuveni diviem tūkstošiem cilvēku, kas pārzina zīmju valodu, bet valstī ir vismaz 30 tūkstoši cilvēku ar dzirdes traucējumiem, kuri zīmju valodu nepārzina.

Dita Celmiņa pastāstīja, ka NEPLP ir tikusies ar televīzijas pārstāvjiem un radio programmu veidotājiem. Viņi ir pieprasījuši informāciju no biedrībām, kāds saturs būtu nepieciešams primāri un kādi varētu būt ilgtermiņa plāni. Celmiņa norādīja, ka visi rīcības plāni būs pieejami biedrībām un ka NEPLP sagaida gan elektronisko plašsaziņas līdzekļu, gan biedrību pārstāvju aktīvu iesaisti šo rīcības plānu izstrādē.

Ieva Kalderauska teica, ka šogad LTV plāno sasniegt 30 % satura ar subtitru tulkojumu un surdotulkojumu. Līdz 2023. gada beigām plānots sasniegt 40 %. Inese Immure uz to norādīja, ka ir nepieciešama asāka rīcība un asāki soļi, uzdot retorisku jautājumu, kā justos dzirdīgi, ja raidījumos būtu izslēgta skaņa.

Tāpat Inese Immure vērsa uzmanību, ka subtitri nav domāti tikai cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. No subtitriem labumu var gūt vairākas sabiedrības grupas – gan mazākumtautību pārstāvji, gan bērni ar attīstības traucējumiem. Varētu būt, ka tie nepieciešami pat visiem sabiedrības locekļiem, lai uzlabotu rakstītprasmi un nostiprinātu latviešu

valodas lietojumu. Immure uzdeva jautājumu: kāpēc tādā gadījumā subtitriem paredzētā nauda jāņem no budžeta, kas paredzēts nedzirdīgajiem?

NEPLP pārstāves piekrita, sakot, ka tiek plānots neliels pētījums par satura pieejamību: cik plašai sabiedrībai būtu nepieciešami subtitri, cik bieži tie tiek izmantoti utt. Ar šī pētījuma rezultātiem plānots iepazīstināt arī medijus.

Inese Immure norādīja, ka dažās valstīs televīzija piedāvā subtitru noņemšanu, jo ir cilvēki, kuriem subtitri mēdz traucēt. Edgars Vorslovs papildināja, ka, salīdzinot Igaunijas TV3 un Latvijas TV3, Igaunijas TV3 subtitrus nodrošina daudz vairāk nekā Latvija. NEPLP pārstāve atbildēja, ka tā droši vien esot katras televīzijas iekšējā lieta un izpratne, taču NEPLP pie tā jau strādājot un cerot šīs lietas mainīt jau no nākamā gada.

Runājot par kultūras pieejamību nedzirdīgajiem, Uldis Zariņš atzina, ka mērķtiecīgi pasākumi līdz šim, viņaprāt, nav bijuši. Ivars Kalniņš norādīja, ka Latvijas Nacionālā bibliotēka šobrīd gatavo nacionālo gidu zīmju valodā. Inese Immure atcerējās sarunu ar Okupācijas muzeja direktori, kad ierosināts ieviest nedzirdīgo gidu zīmju valodā – video gidu. Uldis Zariņš atzina, ka tā ir lieliska iniciatīva. Viņš teica, ka KM varot strādāt ar bibliotēkām un muzejiem un veicināt viņu izpratni. Tāpat viņš vērsa uzmanību, ka KM tiešā veidā dotācijas muzejiem nedod, tie paši lemjot, kā izmantot saņemto budžetu.

Ivars Kalniņš atzīmēja, ka, piemēram, Rīgas Krievu teātrī ir subtitri latviešu valodā. Uldis Zariņš pauda, ka Rīgas

Krievu teātris droši vien apzinās latviešu valodā runājošos kā lielu savas auditorijas daļu. KM varot izdarīt uz teātriem spiedienu un finansējuma piešķiršanas dokumentos norādīt, ka finansējums ir arī paredzēts subtitriem. Viņš pastāstīja par kādu Latvijas Teātra darbinieku savienības projektu, kas piedāvāja izveidot subtitrēšanas platformu, kas būtu atvērta un izmantojama pilnīgi visiem teātriem un būtu pieejama cilvēkiem mobilajos telefonos.

Inese Immure atzīmēja Latvijas Nacionālo operu, kurā pieejami subtitri latviešu valodā. “Neesmu dzirdējusi, ka tie kādam traucētu. Savukārt Nacionālajā teātrī – pēkšņi traucē,” viņa teica. Turklāt, ja skatītāji izrādes laikā skatītos titrus telefonos, tas noteikti traucētu gan skatītājiem, gan aktieriem.

Edgars Vorslovs sacīja, ka nedzirdīgie ir minoritāte un valsts atbalsta mazākumtautību kultūru un valodu, kas nedzirdīgajiem ir sava. ANO Konvencijā teikts, ka katrai valstij jāorganizē pasākumi, kas sniedz atbalstu nedzirdīgo kultūrai, tās izpaušmei, tradīciju saglabāšanai. Viņš jautāja, vai Latvijā var ieviest zīmju valodu arī kopējā kultūras laukā.

Uldis Zariņš atzina, ka viņam tas esot pilnīgi jauns temats, un viņš nedomājot, ka KM jebkad līdz šim par to ir runāts. Viņš teica, ka tas būtu Izglītības un zinātnes ministrijas politikas jautājums, kurš būtu jāpapēta. Inese Immure sacīja, ka tā nav pirmā reize, kad par to runāts ar Kultūras ministrijas pārstāvjiem. ●

Saite uz diskusijas ierakstu:
www.ej.uz/KulturasPieejamiba

—Inese Immure

TILDES BALSS ATVIEGLO KOMUNIKĀCIJU AR DZIRDĪGAJIEM

Kā cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem, kuri daudz paļaujas uz runas lasīšanu no lūpām, sazināties Covid-19 izplatības laikā, kad visi lieto sejas maskas? Viņi spiesti vairākkārt lūgt atkārtot teikto vai uzrakstīt sakāmo uz papīra. Tieši šobrīd vairāk nekā jebkad cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem saziņā var palīdzēt mobilā lietotne, kas runāto tekstu pārvērš rakstiskā formā.

Pasaulē šādu mobilo lietotni, kas veidota speciāli vārdzirdīgiem un nedzirdīgiem cilvēkiem, piedāvā vairākas firmas.

Mājaslapa *yourhearinghelper.com*, kas vērtē dzirdes aparātus un pakalpojumus Apvienotajā Karalistē, par 2020. gada labākajām runas pārvēršanas tekstā lietotnēm atzina *Google Live Transcribe*, *AVA*, *Roger Voice*, *Text Hear*, *Voxsci* un *Earfy*. Dažas no tām ir pieejamas tikai par maksu. Tomēr neviena no šīm nenodrošina latviešu valodas atpazīšanu.

Lietotni, kas runu latviešu valodā pārvērš tekstā, piedāvā valodu tehnoloģiju uzņēmums *Tilde*. Mobilās lietotnes *Tildes Balss* izmēģinājuma versija bez maksas pieejama gan *Android*, gan *iOS* lietotājiem. Runas atpazīņu iespējams izmantot arī *Tildes* mājaslapā (www.tilde.lv/tildes-balss). *Tildes* runas atpazīņš nodrošina runas pārvēršanu tekstā gan no audiofaila, gan diktējot.

Kaspars Kauliņš, uzņēmuma *Tilde* biznesa attīstības vadītājs, stāsta, ka šobrīd šis ir labākais pieejamais runas atpazīšanas risinājums latviešu valodā – labas audioieraksta kvalitātes gadījumā tas spēj atpazīt pat 95 % no runātā.

“Mēs sistemātiski papildinām runas atpazīšanas risinājumu ar jauniem terminiem un īpašvārdiem. Kā piemēru varu minēt ar koronavīrusa pandēmiju saistītos vārdus un izteicienus. Esam uzlabojuši atpazīšanas ātrumu un izveidojuši arī reāllaika transkribēšanas (vārdu, tekstu u. tml. skanējuma grafisks attēlojums ar noteiktu zīmju sistēmu – red. piezīme) iespēju. Ikdienā lietojot valodu, mēs pat neaizdomājamies, cik grūti būtu to iemācīt kādam citam. Arī mākslīgais intelekts ir jāmāca, un latviešu valodas apgūšana ir sarežģīts process – daudzās galotnes, vārdu formas, šaurais un platais “e” vai burta “o” trīs veidu izruna ir tikai daži no lielajiem izaicinājumiem mākslīgajam intelektam. Turklāt mašīnmācīšanās procesā jāņem vērā arī atšķirīgās izloksnes, runas stils un izrunas īpatnības, balss tembrs, akcents,

Tildes Balss

Iestatījumi

Nudien Ludzu man caur galvu jā cik cik bieži jums tās galvassāpes Reizi nedējā bet tad parasti stipri Nu spiediena problēmas nav jums palielinās samazināts Nu lūk bija nu visai normāli meklēji Pēc spiediena varētu rasiit golfā jau protams paaugstināts spiediens tad varētu būt pazemināts ar Bet tad kādu kuģa pietiek varam iedot tabletiēs jābūt ne vairāk kā trīs tabletes dienā Un kādu tableti ibuprofēnu tabletes noņemot galvassāpes Man man nepalīdzēja nepalīdzēja Nu bet cik jūs viņu dzērāju pareizi lietojām Cik ilgi dzērāt Tajā dienā divas tabletes Vai tad citu sastāvu varam iedot bet ja tas ir regulāri jāiet pie daktera protams pildot Varam iedot šķīstošās tabletiēs ūdeni tas būs ātrāka darbība Pēc ēdienreizes lietot Labi pavadīta gada hitu Nu labi Un cik maksā 99 centi bija divas tabletiēs Varam iedot atsevišķi sadalīt Nu paldies

Eksperimenta laikā aptiekāres runātais lietotnē

akustiskā kvalitāte, sarunas kultūra, lietotā terminoloģija, svešvārdi, kā arī citi mainīgie faktori.

Mākslīgā intelekta apmācība ir darbietilpīgs process, kurā svarīgi ir kvalitatīvi un daudzveidīgi audioierakstu paraugi, kuru iegūšana un apmācības datu sagatavošana nav vienkārša. Latviešu valodas runas tehnoloģiju attīstība ir laikietilpīga, un tai nepieciešamas lielas investīcijas. Mēs ar savu piemēru aicinām arī citus uzņēmumus iespēju robežās līdzdarboties un radīt draudzīgāku un pieejamāku vidi ikvienam,” skaidro Kaspars Kauliņš.

“Jo tuvāk mikrofons ir pie runātāja mutes, jo augstāka ir teksta atpazīšanas precizitāte un mazāka iespējamība, ka tiks uztverti fona trokšņi. Ļoti labus rezultātus nodrošina virziena mikrofoni, kuri uztver audio tikai no konkrēta virziena,” skaidro *Tildes* mārketinga speciāliste Biruta Daniļeviča.

Kopsoli izmēģināja lietotni *Tildes Balss* ar *iPhone* mobilo tālruni. Tas runātāja teikto atpazīna 95 % apmērā. Toties neizdevās mēģinājums ar *Samsung* telefonu, kurā ir *Android* programma. Biruta Daniļeviča skaidro, ka līdz ar jaunu ierīču ienākšanu tirgū un regulāriem sistēmu atjauninājumiem ir nepieciešams veikt labojumus mobilajā lietotnē. “Šobrīd ir aizkavēšanās ar jaunākās *Android* versijas runas ievadi, pie kā šobrīd aktīvi strādā mūsu tehniskā komanda. Ja rodas kādas tehniskas grūtības, rakstiet mūsu runas tehnoloģiju komandai uz e-pastu: conversationalai@tilde.com,” lūdz B. Daniļeviča. ●

PIEMĒRS, KĀ IZMANTOT LIETOTNI SARUNAI AR DZIRDĪGU CILVĒKU

Es saku vai uzrakstu dzirdīgai personai: “Labdien! Es vēlos ar jums sazināties, bet man ir dzirdes traucējumi un es nevaru jūs saprast”. Tad viņam parādu, kā lietotne *Tildes Balss* strādā manā telefonā, un paskaidroju, ka šī lietotne manā telefonā ierakstīs visu, ko viņš teiks. Tā es varēšu viņu labāk saprast. Pēc tam es iedodu viņam savu telefonu vai izstiepu roku, lai telefons varētu “uzrakstīt” viņa runāto. Svarīgi, lai telefons būtu pēc iespējas tuvāk runātāja mutei.

EKSPERIMENTS APTIEKĀS

Lai noskaidrotu, kā darbojas *Tildes Balss* lietotne komunikācijā ar dzirdīgu cilvēku, *Kopsoli* veica eksperimentu ar *iPhone* mobilo tālruni. Tas tika izmēģināts divās aptiekās Pārdaugavā. Pirmajā aptiekā aptiekāre aizdomīgi uztvēra piedāvājumu saziņai izmantot šo lietotni, domājot, ka saruna tiks ierakstīta. Uz lūgumu pamēģināt izmantot jaunās tehnoloģijas, kas atvieglo komunikāciju ar nedzirdīgiem cilvēkiem, farmaceite atteica, ka neredz vajadzību, jo vienmēr nepieciešamo informāciju uzraksta uz papīra. Otrajā aptiekā farmaceite arī sākumā domāja, ka sarunu ierakstīs. Pēc paskaidrošanas, ka viņas teiktais tiks tikai pārvērsts tekstā, lai nedzirdīgais var to izlasīt, viņa piekrita izmēģinājumam.

Eksperiments pierādīja, ka *Tildes Balss* balss atpazīšanu veic augstā līmenī, spējot uztvert cilvēka runu arī caur sejas masku. Tomēr, lai sabiedrība būtu gatava šāda veida komunikācijai, Latvijas Nedzirdīgo savienībai un uzņēmumam *Tilde* būtu jāveic informatīvs darbs.

—Inese Immure

JAUNS MAKSAS PAKALPOJUMS: LATVIJAS FILMAS UN SERIĀLI AR SUBTITRIEM

Lai Latvijā veidots televīzijas saturs kļūtu pieejamāks plašākai auditorijai, uzņēmums *Tet* piedāvā iespēju daļu Latvijā veidoto filmu un seriālu skatīties ar subtitriem, kas piemēroti vārdzirdīgiem un nedzirdīgiem cilvēkiem.

Jau šobrīd ar audiālo fonu jeb speciāliem subtitriem var noskatīties šībrīža aktuālāko daudzsēriju filmu *Emīlija. Latvijas preses karaliene*, kā arī seriālus pieaugušajiem – *Bezvēsts pazudušās* un *Lielie muļķi*, savukārt bērni var skatīties raidījumus *Emī un Rū* un *Mazā Mula lielajā mākslas pasaulē*. Tuvākajā laikā ar subtitriem plānots papildināt vēl citus Latvijā veidotos seriālus un filmas.

Latvijā veidoto seriālu un filmu subtitrēšanas projektu *Tet* digitālajās platformās finansē Valsts kultūrkapitāla fonds mērķprogrammas *Kultūrelpa* ietvaros.

Speciālie subtitri, kas piemēroti cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem, no parastiem subtitriem atšķiras ar to, ka tekstuālā formā tiek atspoguļots ne vien tas, ko saka filmas, seriāla vai raidījuma varoņi, bet arī tas, kādas skaņas un trokšņi notiek attiecīgajā sižetā, piemēram, čivina putni, aizveras durvis, skan mūzika vai dzirdama braucošu automašīnu skaņa.

Latvijā veidotās filmas un seriālus ar speciāliem subtitriem *Tet* piedāvā skatīties izklaides platformā *Tet+* un *Helio* interaktīvajā televīzijā – straumēšanas sadaļā *Tet+ Filmas un seriāli*.

Kur meklēt specializētos subtitrus? Katras konkrētās filmas vai seriāla skatīšanās skata apakšā ir vairākas izvēles. Izklaides platformas *Tet+* lietotājiem ir jāizvēlas *Subtitri*, pēc tam – apzīmējums *LSL*. Savukārt *Helio* interaktīvajā televīzijā filmu un seriālu sadaļā specializētie subtitri ir apzīmēti ar tekstu *Audiālais fons*.

Tet+ Filmas un seriāli viss saturs ir skatāms jebkurā laikā, kad vien skatītājs to vēlas, tas ir bez reklāmas pauzēm un pieejams datorā, viedtālrunī, planšetdatorā vai *Smart TV* lietotnēs – jebkur Latvijā, kur ir internets. Interesējošo saturu var skatīties neierobežoti daudz reizi, kā arī pārtīt uz priekšu un atpakaļ un arī pauzēt. Plašāka informācija par iespējam meklējama www.tet.plus/services, abonēšanas maksa sākot no 7,99 EUR mēnesī.

Helio interaktīvās televīzijas klienti

subtitrēto kino var skatīties sadaļā *Tet+ Filmas un seriāli*. Ja cilvēks jau ir *Helio* interaktīvās televīzijas klients un vēlas papildus abonēt *Filmu un seriālu paku*, to var pieteikt, izmantojot savu televīzijas pulti vai *Tet* mājaslapā (www.tet.lv).

Mēnesī tas maksās 7,99 EUR. Savukārt, ja cilvēks vēl nav *Helio* interaktīvās televīzijas klients, to pieslēgt var *Tet* speciālists vai klients pats. Vairāk informācijas par pieslēgšanu var atrast vietnē palidziba.lattelecom.lv.

Tet piedāvā nedzirdīgiem cilvēkiem atlaides vairāku pakalpojumu abonēšanas un ierīkošanas maksai:

- 100% atlaide *Helio iTV un Starta internets*, *Helio iTV un Izklaides internets*, *Helio iTV un Pro internets* ierīkošanas pakalpojumiem;
- 12,21 EUR atlaide abonēšanas maksai, slēdzot beztermiņa līgumu *Helio iTV un Izklaides internets*, *Helio iTV un Pro internets*, kā arī citiem pakalpojumiem.

Piesakot pakalpojumu *Tet* speciālistam, ir jāuzraksta, ka jums pienākas atlaide un jāiesniedz izziņa no Latvijas Nedzirdīgo savienības, kas apliecina, ka esat nedzirdīgs. Lai saņemtu vairāk informācijas, var rakstīt uz e-pastu: tet@tet.lv.

Tet izklaides pakalpojumu direktore Inga Alika Stroda uzsver: “Mums ir būtiski, lai kvalitatīvs Latvijā radīts televīzijas saturs būtu pieejams pēc iespējas plašākam iedzīvotāju lokam, jo tas ir gan izklaidējošs, gan izglītojošs, gan interesants visai ģimenei – bērniem un pieaugušajiem. Esam gandarīti, ka varam sniegt atbalstu cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem, padarot televīzijas izklaidi pieejamāku.” ●

Emī un Rū

Emīlija. Latvijas preses karaliene

Bezvēsts pazudušās

Mazā Mula lielajā mākslas pasaulē

—Dana Lurina (kudamoscow.ru; deafcinema.org)

FESTIVĀLS PASAULE CAUR KLUSUMU

No 1. līdz 3. oktobrim Uzvaras muzejā Maskavā notika Otrais starptautiskais kino un vizuālās mākslas festivāls Pasaule caur klusumu (oriģ. *Мир сквозь тишину*). Šī notikuma mērķis bija atbalstīt cilvēkus ar dzirdes traucējumiem un parādīt nedzirdīgo pasauli cilvēkiem bez dzirdes problēmām.

Festivālā notika kinofilmu izrādes, kā arī norisinājās mākslinieku izstāde, kurā piedalījās nedzirdīgie fotogrāfi un mākslinieki. Viņi rādīja savus darbus par tematu *Klusuma atspoguļojums* (oriģ. *Отражение тишины*).

Festivāla filmas bija uzņemtas ne tikai Krievijā, bet arī ārzemēs. Piedāvātajos darbos tika izmantota gan zīmju valoda, gan mutiskā saruna. Lai atvieglotu filmas satura izpratni, skatītājiem tika piedāvāta iespēja uztvert informāciju arī ar subtitru palīdzību krievu vai angļu valodā.

Festivālā tika apbalvotas šādas filmas:

1. Labākā pilnmetrāžas spēlfilma – *Kauja* (oriģ. *Бумба*), drāma, režisors Anars Abbasovs (oriģ. Анар Аббасов), Krievija, 2019;
2. Labākā īsmetrāžas filma – *Sava-Svešniece* (oriģ. *Coda*), drāma, režisors Erika

Devis-Maršs (oriģ. Erika Davis-Marsh), ASV, 2019;

3. Labākais aktieru ansamblis – *Vēl joprojām šeit* (oriģ. *Still Here*), komēdija, režisors Luiss Nitlings (oriģ. Louis Neethling), Lielbritānija, 2013;

4. Festivāla organizācijas komitejas balva par studenta darbu – *Klauni. Psihodēliski*. (oriģ. *Клоуны. Психodelика.*), režisors Andrejs Andreikins (oriģ. Андрейкин), Krievija, 2020;

5. Labākā sieviešu loma – *Iepazīt viņu* (oriģ. *To know him*), drāma, režisors Teds Evans (oriģ. Ted Evans), Lielbritānija, 2019;

6. Balva par visaktuālāko filmu par nedzirdīgo cilvēku dzīvi – *Nelaimīgs nedzirdīgais* (oriģ. *Tragically Deaf*), komēdija, režisors Maks Korkindeils (oriģ. Maxx Corkindale), Lielbritānija, 2019;

7. Labākais režisora darbs – *Cerība* (oriģ. *Hope*), drāma, režisors Deivids Elingtons (oriģ. David Ellington), ASV, 2019;

8. Labākais operatora darbs – *Saglabāt dvēseli* (oriģ. *Soul to Keep*), drāma, režisors Deivids Alensvorts (oriģ. David Allensworth), ASV, 2018;

9. Speciālā kinofestivāla žūrijas balva:

- Labākais aktieris – Rizvans Ahmeds

(oriģ. Rizwan Ahmed), *Metāla skaņa* (oriģ. *Sound of Metal*), drāma, režisors Dariuss Marders (oriģ. Darius Marder), ASV, Beļģija, 2019;

• Labākā otrā plāna loma – Pols Reisi (oriģ. Paul Raci), *Metāla skaņa* (oriģ. *Sound of Metal*), drāma, režisors Dariuss Marders (oriģ. Darius Marder), ASV, Beļģija, 2019;

10. Skatītāju balva – *Mans tētis* (oriģ. *Мой нана*), komēdija, režisors Vladimirs Čerņavskis (oriģ. Владимир Чернявский), Krievija, 2019). ●

—Dana Lurina

NEDZIRDĪGO ZEME

Nedzirdīgo zeme ir gan komēdija, gan drāma, gan kriminālfilma. Stāsts sākas ar to, ka Aleksejs kazino zaudē lielu naudas summu, ko tajā pašā dienā vajag atmaksāt. Lai kaut kā izvairītos no naudas atdošanas, ierodoties uz tikšanos, Aleksejs atstāj Ritu kopā ar bandītiem, bet pats aizbēg.

Meiteni no problēmām izglābj nejausa sastapšanās ar nedzirdīgo kluba dejojātāju Jaju. Jaunā paziņa nodrošina Ritai naktsmītni, un viņas uzsāk kopdzīvi vai dzīvi kopā. Meiteņu dzīve būtu diezgan mierīga, bet satikšanās ar mafiju, kurā visi ir nedzirdīgie, izmaina dzīves scenāriju. Mafijas barvedim Čūkai vajag jaunas "ausis"...

Pirmo reizi šī filma uz lielajiem ekrāniem tika rādīta 1998. gadā. Režisors ir Valērijs Todorovskis, filma uzņemta pēc Renatas Litvinovas stāsta *To Own and Belong* (oriģ. *Обладать и принадлежать*) motīviem. Šī kinofilma saņēmusi vairākās balvas, piemēram,

1998. gadā – nacionālo kinokritiķu un kino preses prēmiju *Zelta auns* nominācijā labākā gada filma (Valērijs Todorovskis un Sergejs Livnevs) Krievijā.

Publiski pieejamā veidā filma nav skatāma ļoti labā kvalitātē, bet biežā ainu maiņa piesaista skatītāja uzmanību, tādējādi kompensējot attēla kvalitātes trūkumu.

Galvenajās lomās: Dina Korzuna (Jaja), Čulpana Hamatova (Rita), Maksims Suhanovs (Čūka) un Nikita Tjunins (Aleksejs). Visi aktieri iedzīvojušies savos personāžos: Ritu no visas sirds žēl, ar Jaju gribas padalīties ar cilvēcisko siltumu, Alekseju ienīstam, bet Čūkai gribas palīdzēt atrast tik nepieciešamās "ausis". Nav brīnums, ka par savām lomām Dina Korzuna un Maksims Suhanovs saņēmuši balvas.

Interesants ir fakts, ka Maksima Suhanova varonis eksistēja reālajā dzīvē. Vīrieša pseidonīms bija Lauva (Levans Džakija), bet diemžēl viņš tika nogalināts pirms filmas pirmizrādes. Savukārt Dina Korzuna trīs mēnešu laikā iemācī-

jās zīmju valodu, lai patiesi spētu iejusties Jajas lomā, un filmā ir iespēja redzēt viņas neatkarīgo manieri žestikulēt.

Filmā ir skatāmi vairāku profesiju nedzirdīgie cilvēki, un ne pret vienu no viņiem nav jūtama žēlastība. Pilnīgi otrādi – kļūst saprotams, ka, neskatoties uz to, ka viņiem ir sava pasaule, tā ir pilna ar notikumiem. Apkārt ir tik daudz skaņu, bet katrs turpina klausīties tikai sevī... ●

Filmu ar subtitriem krievu un angļu valodā iespējams noskatīties šeit: www.ej.uz/NedzirdigoZeme

SVEICAM NOVEMBRA JUBILĀRUS!

Laimi var atrast arī tumšākajos brīžos,
ja vien atceras ieslēgt gaismu.
(Dž. K. Roulinga, rakstniece)

Rīgas biedrībā

- 01.11. Iveta Bite
  - 06.11. Solveiga Jēkabsone
  - 07.11. Jānis Immurs
  - 10.11. Dainis Rusulis
  - 10.11. Jevgēnija Tavaloviča
  - 11.11. Diāna Rozīte
  - 13.11. Valda Ozoliņa
  - 15.11. Tatjana Analūna
  - 15.11. Larisa Vorobjova
  - 19.11. Māris Bremze
  - 24.11. Natālija Novikova
  - 28.11. Vītolds Volonts
- ### Rēzeknes biedrībā
- 24.11. Jeļena Jaņeviča

APSVEIKUMS

Miļā, dārgā Anita Gatavs!

Mūsu skaistie, spožie mirkļi,
Veido krāsu melodiju,
Pasniedz roku dzīves priekam,
Kas vēl būs un priecinās.

Daudz laimes dzimšanas dienā!

Līga, Andris, Liliāna, Adelīna
(no Anglijas)

ABONĒ KOPSOLĪ 2022. GADAM

Kopsolī ir vienīgais laikraksts cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Tā satur informatīvi materiāli, raksti un intervijas par izaicinājumiem, problēmām un to risinājumiem nedzirdīgo un vārdzirdīgo cilvēku dzīvē, pieejamiem sociālajiem pakalpojumiem, iespējām izglīties, radoši pilnveidoties un piltiesīgi iekļauties sabiedrībā.

Noderēs nedzirdīgu bērnu vecākiem, sociālā darba studentiem un citiem, kas interesējas par nedzirdīgo kultūru vai kam ir saskarsme ar cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem darbā, ģimenes lokā vai sabiedriskajā vidē.

Ja vēlaties laikrakstu *Kopsolī* lasīt papīra formātā, to varat abonēt:

- 1) Latvijas Pastā vai www.abone.lv līdz 27. decembrim. Cena – 14,89 € gadā.
- 2) Uz vietas LNS biedrībā vai LNS Rehabilitācijas centrā – 13,44 € gadā (3 mēn. – 5,28 €, 6 mēn. – 9,36 €, 9 mēn. – 11,51 €). Pērkot vienu numuru uz vietas biedrībā, cena – 1,80 €.

Laikraksts iznāk reizi mēnesī. LNS biedri laikrakstu digitālā formā arī 2022. gadā saņems bez maksas. ●

IZMAIŅAS LNS DARBĪBĀ ĀRKĀRTAS SITUĀCIJAS LAIKĀ

LNS biedru un klientu apkalpošana notiek tikai attālināti. Vairāk informācijas www.lns.lv.

SIA LNS Rehabilitācijas centrs surdotulka un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi un speciālistu konsultācijas sniedz tikai pēc iepriekšējā pieraksta vai attālināti, izmantojot *Skype*, *WhatsApp*, SMS vai e-pastu. Vairāk lasiet šeit: www.rc.lns.lv.

SIA LNS Surdotehniskās palīdzības centrs surdotehniskos palīgīdzekļus izsniedz pēc iepriekšējā pieraksta tikai klientiem, kuriem ir Covid-19 pārslimošanas vai vakcinācijas sertifikāts. Sekojiet informācijai www.surdocentrs.lv. ●

LĪDZJŪTĪBAS

No atmiņām paliek tik
starojums maigs,
Tā kā liedagā saulrieta pēdas,
Turp, kur Tu aiziesi, apstāsies laiks,
Norims sāpes, rūpes un bēdas.

Mūžībā aizgājis mūsu biedrs
MĀRIS REINERS
(20.02.1970.–24.09.2021.)

Izsakām visdziļāko līdzjūtību
tuviniekiem un draugiem,
viņu aizsaulē aizvadot.

LNS Liepājas RB

+

Vēl bija jādzīvo,
Vēl jāskata bija daudzu dienu spožums
Un klusās naktīs sapņiem jāļaujas.
Vēl daudz bij ņemams, dodams,
mijams,
Bet stunda nolikta bij dvēselei,
Kad mieru rast.
(Rainis)

Mūžībā aizgājis mūsu biedrs
ANDIS ZOLDNERS
(05.10.1988.–20.09.2021.)

Izsakām visdziļāko līdzjūtību
tuviniekiem un draugiem,
viņu aizsaulē aizvadot.

LNS Kuldīgas RB

+

Daudz darbiņi padarīti,
Daudz solīši iztecēti:
Lai nu miļā Zemes māte
Pārklāj savu seģenīti.

Mūžībā aizgājusi mūsu biedre
ŅINA POĻIKEVIČA
(10.02.1932.–08.10.2021.)

Izsakām visdziļāko līdzjūtību viņas
tuviniekiem un draugiem.

LNS Rīgas RB